

ΧΑΡΑΛΔΟΣ
Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ
Βυζαντινὸν ἱστορῆμα.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐν τούτοις, νεύσαντος τοῦ Πραιποσίτου, οἱ νεήλυδες, ὑπὸ τῶν Ὀστιαρίων προπεμπόμενοι, ἐχώρησαν πρὸς τὸν θρόνον, καὶ τότε, ἐν ᾧ συγχρόνως ἤλουν τὰ ὄργανα, βλοσυροὶ αἰφνης ἐγείρονται οἱ χρυσοὶ λέοντες, τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὄρνεα περυγίζουσι, καὶ παράδοξος ἤχει συναυλία βρυχηθῶν καὶ κελαρυσμάτων. Ὁ Ραγνάρος, δειχθεὶς ἀπολύτως ἐχέμυθος ἵνα μὴ μειώσῃ τὴν ἐπὶ τῶν συντρόφων ἐντύπωσιν, ἀνυπομόνως ἀπέμενε τὴν στιγμὴν ταύτην, ἀλλ' ὑπῆρξε τὸ ἀνοπέλεσμα τῶν προσδοκιῶν αὐτοῦ μείζον, καθ' ὅσον ὁ Χαλφδάνος, καταληφθεὶς ὑπὸ ἰλίγγου ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν ὠρυομένων θηρίων, ἀνέσπασε τὸν ἀκινάκην, καὶ ὄρμα πρὸς τὸν θρόνον, ὅτε ἀνεχαίτισεν αὐτὸν ὁ στιβαρὸς τοῦ Χαράλδου βραχίον. Ἀσαφὲς μειδιάμα ἐπλανήθη πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῶν ὠρῶν χειλέων τοῦ Ῥωμανοῦ, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ Μεγιστᾶνες ἀπέμειναν ἀκίνητοι καὶ σοβαροὶ ὡς ἀγάλματα.

Ἄλλὰ τὸν ἀτυχῆ Χαλφδάνον ἀνέμενον ἕτερα δεινά. Νεύσαντος τοῦ Κατεπάνω, ὁ μὲν Χαράλδος, καθ' ὃ ἐκ γένους βασιλικοῦ, προσέκλινεν εὐσεβᾶστως, ἐν ᾧ ὁ Ραγνάρος καὶ οἱ τὴν συνοδείαν αὐτοῦ ἀποτελοῦντες προσέπεσαν, κατὰ τὸ ἔθος, καὶ αὖθις ἀνηγέρθησαν. Τότε δ' ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χαλφδάνου ἐζωγραφήθη ἀπερίγραπτος κατὰπληξις· ἀλλὰ καὶ πῶς οὐ, μὰ τὰ κάρδαμα, καθ' ὅσον, ἐξαφανισθέντος παραδόξως τοῦ τε Αὐτοκράτορος καὶ τοῦ θρόνου, ἐφ' οὗ ἐκάθητο, ἀπέμεινεν εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς μόνη, καὶ σοβαρὰ ὡς πάντοτε, ἡ Αὐγοῦστα. Ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἐν ᾗ ἐπλάνησε τὰ βλέμματα, οὐδὲ ἵχνος διεκρίνετο τοῦ αἰφνης ἀναληφθέντος, καὶ οἱ Ἄρχοντες διετήρουν τὴν συνήθη ἀπαρξίαν· ἐνθυμηθεὶς δὲ τότε τὰς θρυλλουμένας ἀποθεώσεις τῶν Ῥωμαίων Καισάρων, καὶ στρέψας αὐτομάτως τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν ὄροφν, ἀπέμεινεν ἐνεὸς, καθ' ὅσον ἐκεῖ διεκρίνε τὸν τε θρόνον καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ καθήμενον, ἐν τῷ μέσῳ στεφάνης ἐκ χρυσοῦν ἀκτίων. Τὸ δὲ παραδοξότερον ὁ Αὐτοκράτωρ ἔφερον ὅλως διάφορον τῆς προτέρας στολῆν.

Ἐπὶ τέλος, ἐν τούτοις, ἐνόησεν ὁ Χαλφδάνος ὅτι καὶ ταῦτα ἐγένοντο δι' ἐπιτηδείων μηχανημάτων, καθ' ὅσον τοῦ Αὐγοῦστου εἰσέτι εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο διατελοῦντος, ἀπηύθυνεν ὁ Λογοθέτης τοῦ δρόμου ἐν ὀνόματι αὐτοῦ εἰς τὸν Χαράλδον τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις, εἰς ἃς οὗτος εὐγενῶς ἀπήντησεν, ἀποχωρήσας εἶτα

καὶ αὖθις μετὰ τῶν συνοδευόντων αὐτόν, ἐνῶ βραδέως κατήρχετο ὁ θρόνος, καὶ πάντα τὰ γνωστὰ θηρία, ἐκ τῶν θέσεων αὐτῶν ἐγεσθέντα, προέπεμπον τοὺς ξένους διὰ τῶν ὠρυγῶν αὐτῶν καὶ ἄσμάτων.

Αἱ ἀναγνώστριαι τοῦ παρόντος ἱστορήματος ἴσως ἀκούσωσιν εὐχαρίστως ὅτι, ὅσον ἐπιβάλλουσα καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ τελετή, τοῦ Χαράλδου τὰ βλέμματα ἐπανειλημμένως ἐστράφησαν πρὸς τοὺς πολυπληθεῖς ὀμίλους τῶν Δεσποινῶν, τοὺς περιστοιχίζοντας τὴν Ἀνασσαν, τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ἐξ αὐτῶν αἱ πλεῖσται ἀπήστραπτον ἐκ κάλλους καὶ νεότητος· ἀλλ' ἰδίως ἐφάνη τερπόμενος εἰς τὴν θεᾷ ἐπεράστου τινὸς νεανίδος παρὰ τὴν Αὐγοῦσταν ἰσταμένης. Ἦν αὕτη βεβαίως γένους περιφανοῦς, καὶ διότι προηγῆτο τῶν Ζωστῶν, καὶ διότι ἐτύγχανε περιβεβλημένη στολῆν μόνον κατὰ τὸ χρῶμα τῆς Αὐτοκρατορικῆς παραλλάσσουσας. Τὸ γλαυκὸν αὐτῆς σαγίον ἐποίκιλλον κρῖνοι ἀργυροῖ, καὶ τὴν ἐπαφρόδιτον κεφαλὴν περιέβαλλε στέμμα ἐκ μαργάρων· ἀλλ' ἰδίως θελκτικὴ ἦν ἡ ὅλη τῆς περικαλλοῦς κόρης παράστασις· μελανοὶ βόστρυχοι ἐκυμάτιζον περὶ πρόσωπον ἀκραιφνοῦς Ἑλληνικῆς κατατομῆς, καὶ τῶν ζωηρῶν ὀφθαλμῶν τὰς φλόγας μόνις κατέστελλον μακρὰι μετὰξιν βλεφαρίδες, ἐνῶ τὸ σῶμα, ὡσεὶ σφαδάζον ὑπὸ τὰ πλοῦσια περιβλήματα διεφαίνετο εὐτορνον καὶ ὑψιτενὲς ὡς τὸ τῆς ὀρεσιβίου Ἀρτέμιδος.

Ὁ Χαράλδος, εἰθισμένος εἰς τὰς λευκάς τοῦ πόλου Νηρηίδας, διεῖδεν ἐν τῇ θελκτικῇ ἐκείνῃ ὀπτασίᾳ τὴν ἐνσάρκωσιν τῶν ἐξάλλων αὐτοῦ ὄνειρων, καθ' ἃ μετὰ τὰς ἀφηγήσεις τοῦ πατρὸς, ἑώρα τὰς φλογεράς τῆς Ἀνατολῆς παρθένους, μακρόθεν αὐτῷ προσνεούσας, καὶ καλοῦσας εἰς σκιᾶδας διανθεῖς, τὰ παραδείσια κρησφύγετα ἀνεκλαλήτων ἐρώτων· δι' ὃ καὶ μόνις τῆς αἰθούσης ἐξελθὼν, ἠρώτησε τὸν Ραγνάρον περὶ τῆς θεσπεσίας ἐκείνης καλλονῆς.

— Βλέπω, ἀπήντησεν οὗτος, ὅτι τείνεις πρὸς τὰ ὕψιστα καὶ κάλλιστα. Ἡ ζωηρὰ περιγραφὴ σου αἶρει πᾶσαν ἀμφιβολίαν ἀλλ' εἰς μάτην ὁ τόσος ἐνθουσιασμός. Ἡ Δέσποινα ἐκείνη καταυγάζει πράγματι τὸ διάστερον τῆς Αὐλῆς στερέωμα, πλὴν γονυκλινεῖς μόνον αὐτὴν λατρεύομεν, ὡς οἱ μυρολάτραι τῶν χρυσοῦν Φοίβων. Καλεῖται Μαρία, τῆς Αὐτοκρατείας ἀνεψιά.

— Τῆς Αὐτοκρατείας, ἐφώνησεν ὁ Χαράλδος, ἄγαμος;

— Οὐχί, χήρα.

— Χήρα! Τί λέγεις; Μόνις φαίνεται διαθάλουσα.

— Ἄγει τὸ 18^{ον} ἔτος. Πρὸ δύο ἐτῶν ἐνυμφεῖθη τὸν βασιλέα τῆς Ἀρμενίας, ἀλλ' αὐτοῦ πεσόντος, ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον, ἐν τιμὴ πρὸς

τοὺς Ἀραβας συμπλοκῆ, ἐπέστρεψεν εἰς Βυζάντιον, καὶ διαμένει παρὰ τῆ Αὐγούστη.

Ὁ Χαράλδος οὐδὲν προσέθηκεν, ἀλλ' ἐφάνη δυσθυμῆσας· ἐν τῷ μεταξύ δὲ τούτῳ διελύετο μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπισημότητος ἢ ἐν τῇ Μαγναύρᾳ συνάθροισις, δι' ἧς καὶ αὐθις ἐραυζόμεθα γραμμάς τινας τοῦ ἡμετέρου χρονογράφου, ὅπως οὕτως συμπληρώσωμεν τὴν ὅλην εἰκόνα.

Τῶν ξένων ἐξεληθόντων, ἀφηγεῖται οὗτος, ὁ Πραιπόσιτος λέγει μεγάλως — Κελεύσατε — καὶ ἐξέρχονται οἱ τε Μάγιστροι καὶ Πατριτικοὶ καὶ Συγκλητικοί, ἐπευχόμενοι τὸ — « εἰς πολλοὺς χρόνους » —. Τότε πάλιν λέγει ὁ Πραιπόσιτος — Κελεύσατε — καὶ ἐξέρχονται οἱ τε Χρυσотρικλινῆται καὶ οἱ τοῦ Κουβουκλείου ἐπευχόμενοι — εἰς χρόνους πολλοὺς —. Καὶ πάντων ἐξεληθόντων κατίαςιν οἱ Δεσπότες ἀπὸ τῶν θρόνων, καὶ τὰ τούτων ἐκβάλλοντες στέμματα τε καὶ χλανίδια, περιβάλλονται, τὰ χρυσοπερικλειστα αὐτῶν σαγία· καὶ εἰσέρχονται μυστικῶς ἐν τῷ Θεοφυλάκτου Παλατίῳ δι' ἧς καὶ ἀνήλθον ὁδοῦ, *δηριγερόμενοι* ὑπὸ τοῦ Κουβουκλείου (προπεμπόμενοι ὑπὸ τῆς θεραπείας), ὅπερ ἴσταται ἐν τῷ Χρυσотρικλινῷ, καὶ διερχομένου τοῦ βασιλέως πρὸς τὰ ἴδια δώματα, ἐπεύχεται καὶ αὐθις τὸ — « εἰς πολλοὺς χρόνους ».

ΙΑ.

Ἐν τῷ οἴκῳ, ἔνθα ἐπέστρεψαν οἱ τρεῖς φίλοι μετὰ τῆς αὐτῆς πομπῆς, ἀνέμενον αὐτοὺς εὐφρόδυνος ἀγγελία. Δύο χρυσόβουλλα, ἐπιδοθέντα τῷ Ῥαγνάρῳ, ἐνέφανιν, τὸ μὲν τὸν διορισμὸν τοῦ Χαράλδου ὡς Κόμητος τῶν Βαριάγων, καὶ τοῦ Χαλφδάνου ὡς Δεκάρχου ἐν τῷ αὐτῷ σώματι, τὸ δὲ ὅτι οἱ δύο ξένοι μετὰ τοῦ Σπαθαρίου ἐκαλοῦντο εἰς τὸ *δωδεκαήμερον*, ἦτοι τὰ *δώδεκα κλητώρια* (συμπόσια, ἐκ τοῦ: *καλῶ*) τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπικειμένης.

Καὶ τὴν μὲν ἀκόλουθον πρωίαν μετέβησαν ὁ Χαράλδος καὶ ὁ Χαλφδάνος εἰς τὸν τρικλινὸν τῶν Βαριάγων, καὶ περιβληθέντες τὴν λαμπρὰν τοῦ σώματος ἐκείνου στολήν, ἀνέλαβον προσωρινῶς τὴν ἀνήκουσαν αὐτοῖς ὑπηρεσίαν, μέχρι τῆς ἐπίσημου προχειρίσεως, ἧτις ἐτελεῖτο πομπῶδες καθ' ὀρισμένης τινας ἑορτάς. Ἐγένετο δ' αὐτοῖς δεξίωσις συμπαθεστάτη ὑπὸ τῶν λοιπῶν συναδέλφων, οἵτινες, συμπατριῶται πάντες καθ' ὃ Νορμαννοὶ ἐκ διαφόρων βορείων χωρῶν, ἔχαιρον ἐπὶ τῇ μεταξύ αὐτῶν παρουσίᾳ βασιλικῆς τῆς Νορθηγίας γόνου, καὶ μάλιστα υἱοῦ τοῦ πολυχρότου Σιγούρδου, οὗ γνωστοὶ ἐτύγχανον οἱ ἄθλοι εἰς τὰς Νορμαννικὰς ἀποικίας.

Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγεννῶν, ἀφοῦ παρέστησαν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ δοξολογίαν, κατηυθύνθησαν οἱ δύο ἑταῖ-

ροι μετὰ τοῦ Ῥαγνάρου πρὸς τὸ *Ἐξάερον τῶν ἰθ'*. Ἀκουβίτων (περίπτερον τῶν δεκαεννέα τραπέζων), θαυμάσιον Μέγαρον πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰπποδρόμου ὑψούμενον, ὅπου παρετίθεντο τὰ ἐπίσημα κλητώρια κατὰ τε τὸ ἐν λόγῳ δωδεκαήμερον, ὡς καὶ κατὰ δέκα ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα, καὶ ἄλλας ἐξ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν.

Τὰ μεγαλοπρεπῆ ταῦτα συμπόσια, ἅτινα ἐκαλοῦντο *Ἐκθέσεις τῶν ἰθ'*. Ἀκουβίτων, συγκατελέγοντο μετὰ τῶν περιφανεστέρων πανηγύρεων τῆς ἡμετέρας Αὐλῆς, ἧτις, ἐν τούτοις, καὶ πολλὰς ἐτέρας παρέθετεν ἐστιάσεις ἐν ἄλλοις Ἀνακτόροις, κατὰ τὰς λοιπὰς προεξαρχούσας ἐκκλησιαστικὰς ἑορτάς. Λεπτομερεῖς περιγραφὰς τῶν πανδαισιῶν τούτων, ἅς ἀποκαλεῖ ἐξαισίας καὶ πολυσχιδεῖς, διέσωσεν ἡμῖν ἡ « Βασιλείου τάξις », ἀλλὰ περιοριζόμεθα κατ' ἀνάγκην εἰς τὰ κυριώτερα.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν λαμπρὰν καὶ περιδοξὸν ἡμέραν τῶν γεννηθῶν τοῦ Σωτήρος ἐκαλοῦντο ἐν τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ τοῦ κράματος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, εἰς συνεστίασιν μετὰ τῶν φιλοχρίστων Ἀνάκτων, δώδεκα Μεγιστάνες ἐκ τῆς βασιλικῆς Συγκλήτου ἦτοι Μάγιστροι, Πραιπόσιτοι, Ἀνθύπατοι, Πατριτικοὶ, Στρατηγοί, καὶ Ὀφφικιάιοι. Οἱ Βασιλεῖς μετέβαινον, ὡς εἰκόσ, νήστεις εἰς τὸν ναόν, ἔνθα μετελάμβανον τῶν ἀχράντων μυστηρίων, μετὰ δὲ τὸ πέρασ τῆς λειτουργίας παρετίθετο ἐπὶ τραπέζης, εὐρισκομένης ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς τὸ ἰδιαίτερον διαμέρισμα εἴτε τοῦ Βασιλέως εἴτε τοῦ Πατριάρχου, ἐλαφρὸν ἄριστον ἐξ ὀπωρῶν, οἴνου καὶ ἄρτου συγκείμενον, ὅπερ ἐκαλεῖτο *κράμα*. Περὶ τούτου πρόκειται ὧδε, ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος ὑπεδεικνύοντο οἱ διὰ τῆς συνεστιάσεως ταύτης ἐξόχως τιμώμενοι. Σημειωθὲν πρὸς τούτοις, ὅτι οἱ δαιτυμόνες τοῦ Βασιλέως ἦσαν σχεδὸν πάντοτε δώδεκα, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ μυστικοῦ δείπνου, καθ' ὅσον γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι ὁ ἐπίσημος βίος τῆς ἡμετέρας Αὐλῆς συνεδέετο στενότατα πρὸς τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπετέλει, οὕτως εἰπεῖν, διαρκῆ ἱεροτελεσίαν. Εἰσήγοντο δὲ οἱ κλητοὶ οὗτοι ἀνευ χλαμύδων καὶ ἡμφιεσμένοι μόνα τὰ καμίσια, πλὴν τῶν Στρατηγῶν, οἵτινες διετήρουν τὰ σκαραμάγγια καὶ ἠκολουθοῦντο ὑπὸ τοῦ Δρουγγαρίου τῆς βίγλης. (Ἡ πρώτη λέξις ἐκ τοῦ: *drungus*, χιλιαρχία, καὶ ἡ δευτέρα ἐκ τοῦ: *vigilia*, ἐπομένως ὁ χιλιαρχὸς ὁ ἐμπειπιστευμένος τὴν ἀνωτάτην ἐπιτήρησιν τοῦ στρατοπέδου ἐν καιρῷ ἐκστρατείας, ἐκτελῶν οὐχ' ἦπτον ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ πολλὰς ἐτέρας λειτουργίας).

Καὶ ταῦτα μὲν ἐγίνοντο τὴν πρωίαν, κατὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν παρετίθετο ἐν τῷ Ἐξάερω τῶν ἰθ'. Ἀκουβίτων ἡ ἐπίσημος πανδαισία. Ἐν τῷ μεγάλῳ τρικλινῷ τοῦ Ἐξάερου τούτου εὐρί-

σκοντο δεκαενέα τράπεζαι· ἡ τιμιωτάτη πασῶν, ἡ καὶ χρυσῆ ἢ ἀποκοπῆ λεγομένη, εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ἐπὶ ἐξέδρας, εἰς τὴν ἔφερον τρεῖς θαυμάδες, αἱ δὲ λοιπαὶ δεκαοκτὼ ἀμφοτέρωθεν τῆς αἰθούσης ἀνά ἐννέα· καὶ εἰς μὲν τὴν χρυσῆν ἐκαλοῦντο δύο Μάγιστροι, Ἀνθύπατοι Πατρίκιοι τυγχάνοντες, ἕξ Στρατηγοί, δύο φίλοι Βούλγαροι, ἧτοι Πρεσβευταὶ τοῦ ἔθνους ἐκεῖνου, καὶ δύο Ὀφικιαῖοι, ἧτοι ἐν συνόλῳ δώδεκα, ὅπως συνανακλιθῶσι τῷ Βασιλεῖ κατὰ τὸν τύπον τῆς ἀποστολικῆς δωδεκάδος.

Ἐπροκισεύοντο δὲ οὗτοι (ἧτοι προεπέμποντο, ἐκ τοῦ: processio) στοιχηθὸν κατὰ τὴν τάξιν ἐκάστου, ἐνδεδυμένοι τὰς ἑαυτῶν χλαμύδας, καὶ ὑποδεδεμένοι καμπάρια (πέδιλα), εἰσῆγοντο δὲ εἰς τὸν τρίκλινον ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν βασιλικῶν ὑπουργῶν, (ἧτοι τῶν ὑπηρετούντων κατὰ τὴν πανθαλασσίαν) καὶ τῶν Βουκαλιῶν (ψαλτῶν, ἐκ τοῦ: vocalis). Ἐκεῖ ὁ Καστρήσιος τῆς βασιλικῆς τραπέζης (ἧτοι ὁ ἔφορος, ἐκ τοῦ: castrum, τῆς λειτουργίας ταύτης ἐχούσης κατ' ἀρχὰς στρατιωτικὸν χαρακτῆρα), λαβὼν τὸ σχῆμα, ἧτοι τὴν διὰ νείματος διαταγὴν παρὰ τοῦ παρυστώτος περιφανοῦς Πραιποσίτου, συνανήρχετο μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῆς τριβάθμου ἐξέδρας, καὶ παρέττατεν αὐτοὺς κύκλῳ τῆς τιμίας τραπέζης μέχρις ἀρίξεως τοῦ Ἀνακτος.

Εἰς δὲ τὰ λοιπὰ δεκαοκτὼ Ἀκούβιτα ἐκαλοῦντο κατὰ τὴν λαμπρὰν καὶ περιβόητον ταύτην ἡμέραν πᾶσα ἡ ὑπὸ καμπάριον Σύγκλητος (ἐπιτλοφορεῖτο οὕτω, διότι οἱ Σύγκλητικοὶ εἰσῆρχοντο εἰς τ' Ἀνάκτορα φέροντες τὰ καμπάρια), ἧτοι οἱ Ἀσηκηῆται, οἱ Χαρτουλάριοι τῶν μεγάλων Σεκρέτων, καὶ οἱ βασιλικοὶ Νοτάριοι, ἀπὸ τῶν Σπαθαροκανδιδάτων μέχρι τῶν Ὑπάτων, Δισυπάτων, Κορήτων τῶν Σχολῶν, Σιλεντιαρίων, Προτικτόρων, Εὐτυχοφόρων, καὶ Σηηπροφόρων, ἐν ὧν 168, πρὸς δὲ 24 Ἀγαρηνοί, 12 φίλοι Βούλγαροι, καὶ 12 πένητες. Ἐπροκισεύοντο δὲ καὶ οὗτοι κατὰ τὰς οἰκείας τάξεις, τῶν Ἀγαρηνῶν κατακλινομένων ἀπέναντι τῶν Βασιλείων περὶ τὴν ἕκτην καὶ ἑβδόμην τράπεζαν, τῶν Βουλγάρων περὶ τὴν ἐνάτην, καὶ τῶν πενήτων περὶ τὴν αὐτήν, ἀλλ' εὐωνύμως, ἐνθα παρίσταται ὁ Δρουγγάριος. Εἰσῆγοντο δὲ πάντες οὗτοι ὑπὸ τῶν Ἀρτικλιῶν (δαιτρῶν) μετὰ τοὺς πρωτοκλήτους τῆς χρυσῆς τραπέζης, οἵτινες καὶ φίλοι τοῦ Βασιλέως ἐκαλοῦντο, ἔφερον δὲ οἱ μὲν ἀξιωματικοί, πλὴν τῶν ἀλλαξιμάτων (στολῶν) τὰς χλαμύδας καὶ τὰ καμπάρια, οἱ δὲ Ἀγαρηνοὶ ἄζῳρους (εἰς ἐνδείξιν μείζονος σεβασμοῦ) λευκοὺς χιτῶνας καὶ πέδιλα. Εἰς ἄκρον συγκινητικὴ ἐστὶν ἡ εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην εὐωχίαν παράστασις δώδεκα πενήτων τῆς πόλεως, ὑπεθυμιζόντων τὰς ἀγάπας τῶν πρώτων χριστιανῶν· οὗτοι ἐλάβανον τὰ λεγόμενα σφραγίδια (με-

τάλλια), ἅτινα ἐπεδείκνυον, ὅπως ἐπιτραπῆ αὐτοῖς ἢ εἰς τὸ Ἐξάερον εἰσοδος.

Ἀφίχθεις δὲ τοῦ Ἀνακτος μετὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, οἱ Βουκαλίοι ἐψαλλον τὸν χαιρετισμόν, μεθ' ὃ πάντες κατεκλινοντο κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, ὅπερ ἦν ἐξαιρετικὸν διὰ τοὺς Βυζαντινοὺς, οἵτινες συνήθως παρεκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ Ἐξάερον ἦν διὰ τοιαῦτα γέυματα καθωρισμένον, καὶ διὰ κλινηρῶν ἀντὶ ἐδρῶν διεσκευασμένον, ἐξ οὗ ἡ λέξις ἀκούβιτος ἐκ τοῦ: ἀκουμβᾶν. Μετὰ δὲ τὴν κατάκλισιν ἐψάλλετο μουσικὸν μέλος, καταλήγον εἰς εὐχὰς ὑπὲρ τῶν Ἀνάκτων, ὅτε πάντες αὐθις ἐξανίσταντο, εὐφημοῦντες τοὺς Δεσπότας, καὶ ἀπεξεδύοντο τὰς ἑαυτῶν χλαμύδας. Ἐπίσης δ' ἀνηγείροντο πάντες καὶ ἀνευφήμουν ὁσάκις ἀπῆχει τὸ μουσικὸν (ἐπακάνειεν ἢ μουσική), ἢ ἐξετελείτο θυμικὸν πρὸς τέρψιν (κωμικὴ τις παράστασις), ἢ ἐπέμπετο εἰς τοὺς δαιτυμόνας διὰ τοῦ τερπνοῦ Καστρησίου βρώσιμόν τι ἐκ τῆς χρυσῆς τραπέζης.

Συνέκειτο δὲ ἡ εὐωχία ἐκ τριῶν φορῶν, ὧν ἡ πρώτη ἄγνωστον πῶς ἐκαλεῖτο, καὶ συνέκειτο ἐξ ὀρεκτικῶν ἐδεσμάτων, ἢ δευτέρᾳ, καλουμένη ὀπτόμισσορ (ἐκ τοῦ: missus), συνέκειτο ἐκ τῶν ὀπτῶν κρεάτων, καὶ ἡ τρίτη, καλουμένη δουλικίρ (dulcis), ἐκ τραγημάτων, πλακούντων καὶ ὀπωρῶν. Τὰ ἐδέσματα ἐφέροντο ἐπὶ παρμειγίστων καὶ πλουσιωτάτων δοχείων, καὶ ἀπετίθεντο ἐπὶ τῆς χρυσῆς τραπέζης, ἐξ αὐτῶν δ' ἐπέμπε τότε ὁ Ἀναξ διὰ τοῦ Καστρησίου εἰς ὅσους ἰδιαίτερος ἐτίμα ἐκλεκτὰ τινα τεμάχια, καὶ τὰ λοιπὰ διένεμον εἴτα οἱ Ἀρτοκλίνας εἰς τοὺς ἄλλους δαιτυμόνας. Τὸ ἔθος τοῦτο προεκάλεσε τὸ θάμβος τοῦ Λουίπρανδου, ὅστις ἀφηγεῖται ὅτι αἱ ὀπτῶραι προσήχθησαν ἐντὸς τριῶν χρυσῶν δοχείων τοσοῦτον βαρέων, ὥστε μετεφέροντο δι' ἀμαξίου, κεκαλυμμένου διὰ πορφύρας· ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ὑπῆρχον τροχαλῖαι μετ' ἐπιχρύσων σχοινίων, καὶ οἱ χρυσοὶ τούτων κρίκοι προσηρτῶντο εἰς τὰς λαβὰς τῶν δοχείων, ἅτινα διὰ μηχανήματος ἀνεσύροντο, καὶ ὑπὸ τεσσάρων ἀνθρώπων ὠθούμενα, ἐτίθεντο ἐπὶ τῆς τραπέζης. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐνῷ κατὰ τὰς συνήθεις εὐωχίας τὰ πλεῖστα τῶν σκευῶν ἦσαν ἀργυρᾶ, κατὰ τὸ δωδεκάημερον τοῦτο, ὡς καὶ τὸ δεκάημερον τοῦ Πάσχα, καὶ τὸ ἐξάημερον τῆς Πεντηκοστῆς, ἦσαν πάντα ἐξ ἀφθίτου χρυσοῦ.

Συντελεσθείσης δὲ τῆς πανθαλασσίας, πρῶτοι ἐξῆρχοντο οἱ Βουκαλίοι, ῥωμαίζοντες (λατινιστὶ ἐπευχόμενοι), μεθ' ὃ τοῦ κλειοῦ Καστρησίου προσενέοντο, ἀνίσταντο πάντες οἱ κεκλημένοι, χλαριθοφόροι, καὶ ὑπὸ τῶν τρικλίων ὀδηγούμενοι, διήρχοντο πρὸ τοῦ Ἀνακτος, ὃν ἐπευφήμουν, καὶ ἀπῆρχοντο διὰ τῶν ἀπέναντι αὐτοῦ θυρῶν. Τελευταῖοι δὲ πάντων ἀπεχώρου

οὐ τῆς ἀποκοπτῆς τραπέζης, ἡγουμένου τοῦ Καστροῦσιου. Τὰ ἐν λόγῳ νόστιμα λατινικὰ τροπάρια διέσωσεν ἡμῖν ἡ «Βασιλείου τάξις» ἐν Βφ Α'. Κεφ. οε'. μετὰ μεταφράσεως ὡς ἐξῆς. — «Κονσέρβεντ Δέουσις ἡμπέριουμ βόστρουμ,» ἦτοι «φυλάξις ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν». — «Μούλτους ἄννουσι φικίδια θ' Δέουσις,» ἦτοι «νικοποῖόν σε ποιήσῃ πάντοτε,» κτλ. Εἰσὶ δὲ πολυτιμώτατα, καθ' ὅ ἀποδεικνύοντα, ὡς ἐκ τῆς ὀρθογραφίας τῶν λατινικῶν λέξεων, ὅτι τότε κἄν ἴσχυεν ἀπαράλλακτος ἡ σημερινὴ τῆς Ἑλληνικῆς προφορά.

Κατὰ τὰς ἀκολουθοῦσας τέσσαρας ἡμέρας διεξήγοντο τὰ τῆς τελετῆς ἀπαράλλακτως ὡς κατὰ τὴν πρώτην, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐκαλοῦντο ἕτεροι τάξεις Ἀρχόντων, ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Πορφυρογεννήτου κατονομαζόμενοι, οὐδέποτε δ' ἀπέλειπον οἱ δώδεκα πένητες.

Κατὰ δὲ τὴν ἕκτην ἡμέραν προσήρχοντο ὁ Πατριάρχης μετὰ δώδεκα Ἠγουμένων, ἐκαλοῦντο δὲ πλὴν πολλῶν ἑτέρων Μεγιστάνων, καὶ 216 Ἀβάδες (μοναχοὶ) ἐκ διαφόρων μονῶν, λαμβάνοντες πρὸς τοῦτο σφραγίδια. Ὁ Πατριάρχης εἰσήρχετο μετὰ τοῦ Βασιλέως ἅμα τοῦ σίχου, ἦτοι κατὰ τὴν ἐπιδόρπιον εὐχὴν, καὶ ἐκαθέζετο ἐπὶ δίφρου, ἐξαιρετικῶς δηλονότι μὴ κατακλιόμενος, ἐνῷ οἱ λοιποὶ Ἠγούμενοι καὶ μοναχοὶ λέγονται ἐπακουμβοῦντες περὶ τὰς λοιπὰς τραπέζας κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν ἕκαστος. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐπὶ τοῦ ὀπτομίνσου οἱ ἀνακείμενοι πατέρες ἐψαλλον ἐν χορῷ, καὶ τὸν ῥυθμὸν ἐκράτουν διὰ χειρονομίας οἱ δύο μεγάλοι τῆς ἐκκλησίας Δομῆστικοί, οἵτινες πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰσχυόμενοι, ἴσταντο ἐνθεν κἄκειθεν τοῦ περιβλέπτου τρικλίνου. Ἦσθιον δὲ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἑορτὴν οἱ πένητες, ἴσως πλείονες τὸν ἀριθμὸν, μόνον ἐν τῷ χρυσοστορίῳ (ἑτέρᾳ αἰθούσῃ, πιθανῶς διὰ χρυσῶν ἀνδριάντων, ἢ δι' εἰκόνων κεκοσμημένη), λαμβάνοντες τὴν συνήθη εὐλογίαν.

Ἐὰν δὲ τυχὸν ἡ τοῦ Χριστοῦ γέννησις συνέπιπτε κατὰ Τετάρτην ἢ Πέμπτην, ἐτελεῖτο τὴν Κυριακὴν, πρὸ τῆς ἐστίασεως τοῦ Πατριάρχου, τὸ λεγόμενον *πολύτριχον* κλητώριον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς τὴν τραπέζαν τοῦ Βασιλέως ἐκαλοῦντο δύο Ἀνθύπατοι Πατριζιοί, ὁκτώ Στρατηγοί, δύο Βούλγαροι, καὶ οἱ Δήμαρχοι τῶν Βενέτων καὶ Πρασίνων, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς τραπέζας *ἐθνικοί*, ἦτοι Φαργάνοι, Χαζάροι, Ἀγαρηνοί, Φράγχοι, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν λαμβανόντων τῆς προμηθείας τῶν *ρογῶν*, ἦτοι ὑπηρετοῦντες εἰς τοὺς ξενικοὺς λεγεῶνας, φέροντες πάντες τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν ἔνδυμα, τὸ *καθάδιον*. ἐκκλεῖτο δὲ πολύτριχον τὸ κλητώριον τοῦτο, καθ' ὅσον οἱ ἐν λόγῳ ξένοι ἦσαν συνήθως καρηκομῶντες. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ Πατριάρχου ἡ ἐστίασις ἐτελεῖτο τὴν ἐπομένην Τετάρτην.

Ἡ ἐβδόμη ἡμέρα οὐδὲν εἶχε τὸ ἕκτακτον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁγδόην ἐτελεῖτο τὸ λεγόμενον *βοτὸν παιζοδρομίον*, ἢ, μάλλον, βοτὸν πεζοδρομίον (ἐκ τοῦ: votum, καθ' ὅσον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀνεπέμποντο πανδήμως εὐχαὶ ἐπὶ τῇ εὐημερίᾳ τῶν Ἀνάκτων). Ἀπὸ τῆς πρώιας ἠθροίζοντο πρὸς τοῦτο οἵτε δῆμοι καὶ πάντες οἱ ἐν τέλει εἰς τὸν Ἰππόδρομον, ἐνθα προσήρχετο μετὰ λαμπρᾶς θεραπείας καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ, ἐτελοῦντο δὲ τότε, ἀντὶ τῶν συνήθων ἀρματοδρομιῶν ἢ ἵπποδρομιῶν, πεζοδρομίαι. Ἀλλὰ τὸ ἰδίως διακρίνον τὴν τελετὴν ταύτην ἦν ὁ κωμικὸς αὐτῆς χαρακτήρ, ὑπενθυμίζων τοὺς ἀρχαίους «σατύρους» καὶ «γεφυρισμούς,» καθ' ὅσον ἐπετρέπετο ἡ διὰ ποικίλων σκωμμάτων διακωμώδησις τῶν Ἀρχόντων ὑπὸ τοῦ δήμου. ἀπέβκινε δὲ οὕτω ἡ ὅλη τελετὴ κέρτομος καὶ τωθαστικὴ παιδιὰ, καθ' ὅσον ὑπῆρχον, φαίνεται καὶ *μυκηρισταί*, τὰ ἐξ ἀμάξης κατὰ τῶν παρισταμένων ἐκσφενδονίζοντες. Περιγραφὴν τῆς παραδόξου ταύτης τελετῆς, ἣτις φαίνεται λείψανον τῆς ἐν τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαϊκοῖς θεάτροις ἐκλύσεως, διέσωσιν ἡμῖν ἡ «Βασιλείου τάξις» ἐν Βφ Α'. Κεφ. οβ', ἣτις ἄλλως τε μετὰ τῆς συνήθους λεπτομερείας περιγράφει καὶ τὰ λοιπὰ ἐπίσημα ἵπποδρομία, τὸ *χρυσοῦν*, τὸ *δευτερόν*, τὸ *λαχαρικόν*, τὸ *μακελλαρικόν*, κτλ. Μετὰ τὸ πέρασ δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης ὁ Ἄναξ, διερχόμενος διὰ τοῦ μυστικοῦ Κοχλίου, καὶ τοῦ Ὀκταγώνου εἰσήρχετο εἰς τὸ Ἐξάερον, ὅπου ἐτελεῖτο τὸ μέγα κλητώριον.

Τῆς ἐνάτης ἡμέρας ἡ ἐστίασις ἐκαλεῖτο *τρογητικὴ*, πιθανῶς διότι, πλὴν τῶν ἄλλων Μεγιστάνων, προσήρχοντο καὶ πάντες οἱ τῆς προτεραίας δρομεῖς, ἐξ ὧν οἱ μὲν νικηταὶ προσανέκλινον ἐπὶ τῆς κρείττονος θέσεως, οἱ δὲ ἠττηθέντες μετὰ τῶν πενήτων. Πρὸ τῆς ἐν λόγῳ εὐωχίας, ἣτις ἐτελεῖτο οὐχὶ πλέον κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας, δι' ὃ καὶ δεῖπνον ἐκαλεῖτο, διεξήγετο *φωταυγία μετὰ φατλιῶν* (ἐκ τοῦ: facula), ἦτοι παρέλασις μετὰ λαμπάδων. Τὸ ἐξαιρετικῶς ὁμῶς αὐτὴν διακρίνον ἦν τὸ λεγόμενον *Γοθικόν*, κωμικὴ παράστασις διεξαγομένη ὡς ἐξῆς. Οἱ μέλλοντες παίχται ἴσταντο εἰς τὰς δύο εἰσόδους τοῦ τρικλίνου, ἦτοι ἀριστερῶς μὲν ἐφορῶντος τοῦ Δρουγγαρίου τοῦ πλωίμου, ὁ Μαῖστωρ τῶν Βενέτων μετ' ὀλίγων δημοτῶν, καὶ τῶν *παρδουριστῶν* μετὰ τῶν *παρδούρων* (μουσικῶν ὀργάνων)· ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ οἱ δύο Γόθοι, φοροῦντες *ρούνας ἐξ ἀντιστρόφου* (μηλωτὰς ἀνεστραμμέναις)· τὸ ἔθος εἰσέτι διατηρεῖται παρὰ τοῖς Σλαβικοῖς λαοῖς, καὶ *πρόσωπα διαφόρων εἰδέων* (ἦτοι προσωπίδας, ἢ μορμολύκεια), βαστάζοντες δὲ ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ *σκουτάρια* (ἀσπίδας), ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βεργία. Ὁμοίως δὲ καὶ δεξιῶς, ἐφορῶντος τοῦ Δρουγ-

γαρίου τῆς βίγλης, ἴστατο ὁ Μαΐστωρ τῶν Πρασίνων μετὰ τινων δημοτῶν, τῶν πανδουριστῶν καὶ δύο Γόθων. Ἐν τούτοις ὁ Ἄναξ, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ σφαιροδρομίου, παρεῖχε τῷ τῆς τράπεζης τὴν δέουσαν διαταγὴν, ὅστις μετεβίβαζεν αὐτὴν τῷ Ἄρχοντι τῆς θυμέλης καὶ οὗτος τότε σπεύδων εἰσήγαγε τοὺς παίκτης. Οἱ δὲ τρέχοντες, καὶ τὰ σκουτάρια διὰ τῶν βεργίων τύπτοντες, ἐνῶ ἔκραζον—τούλ, τούλ!—ἀνήρχοντο παρὰ τὴν βασιλικὴν τράπεζαν, ἐνθα μιγνύμενοι ἀμφοτέροι (ἦτοι οἱ τῶν δύο χρωμάτων), ἐποίουν κυκλοτερῆ παραταγὴν, οἱ μὲν ἔσω τοῦ κύκλου ἀποκλειόμενοι, οἱ δ' ἔξωθεν περικυκλοῦντες. Καὶ οὗτο τρίς ποιοῦντες, διεχωρίζοντο, καὶ ἴστατο εἰς τοὺς οἰκείους τόπους, ὅπου ἔλεγον ἀμφω τὰ Γοθικά, τῶν παρθούρων τὸ οἰκείον μέλος ἀποπληροῦντων (ἦτοι ἦδον ὁμοῦ, πρὸς τὸν ἦχον τῶν βαρβαρικῶν ὀργάνων, χαιρετισμούς, ἔχοντας ἐγκατεσπαρμένους πολλὰς Γοθικὰς λέξεις, ἅς ἐπιμελῶς ἀναγράφει ὁ Πορφυρογέννητος). Μετὰ δὲ τοῦτο ἔλεγον οἱ Μαῖστορες μετὰ τῶν δημοτῶν τὸ ἀλφαβητάριον (ἦτοι ἦδον τροπάρια ἐκ τετραστίχων συγκείμενα, ὧν ἕκαστος στίχος ἤρχετο διὰ τοῦ ἀντιστοίχου εἰς τὴν σειρὰν αὐτοῦ γράμματος τοῦ ἀλφαβήτου), ἐπνελαμβάνετο δὲ τὸ τοιοῦτον, ἦτοι ὁ χορὸς καὶ τὸ τροπάριον, ἐξάκις μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν γραμμάτων, μεθ' ὃ, ἀδομένοιο τοῦ πολυχρονίου, οἱ Γόθοι, τύπτοντες τὰ σκουτάρια καὶ φωνοῦντες—τούλ, τούλ!—ἐξήρχοντο, οἱ μὲν τῶν Βενέτων ἀριστερῶς, οἱ δὲ τῶν Πρασίνων δεξιῶς.

Φανερόν, ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀνάμνησις τῶν ἀσπλάχνων σκηνῶν, αἵτινες ἠτίμαζον τὰ Ῥωμαϊκὰ συμπόσια, παρεισαγομένων τῶν μονομάχων. Ἐν Ῥωμανίᾳ διατηρεῖται παρὰ τῷ λαῷ τοιαύτη τις μιμητικὴ καὶ χορευτικὴ παράστασις, λεγομένη τῶν καλαουσάρων (calausarii, ἄγνωστος ἢ προέλευσις τῆς λέξεως), ἣτις θρυλλεῖται ὡς ἀντανάκλασις παραδόξως διατηρηθεῖσα τῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀρπαγῆς τῶν Σαβίνων. Ἄνωτέρω ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ ἀρχοντος τῆς θυμέλης, ὅστις καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφέρεται· οὗτος ἦν πιθανῶς ὁ διευθύνων τὰς ἐν λόγῳ παραστάσεις καὶ μουσικὰς συμφωνίας. Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου δὲ τούτου μανθάνομεν προσέτι, ὅτι ἐν τοῖς Ἄνακτόροις ἐξαιρετικῶς ἐπετρέπετο ἡ ὀργανικὴ μουσική, ἣτις οὐδέποτε εἰσῆχθη εἰς τὰς ἡμετέρας ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ παραδόξῳ μοναχικῇ προλήψει, ὅτι ἦν αὕτη ἄθεος καὶ σατανικὴ. Τὸ δὲ σφαιροδρομίον ἦν ἱππευτικὴ τις καὶ οὐχὶ ἀκίνδυνος παιδιὰ. Ὁ ἱππεύς, κρατῶν κοντόν, ἐπάτασσε δι' αὐτοῦ ξυλίνην σφαῖραν, ἣν κατὰ γῆς κυλιομένην, ἠκολούθει καλπάζων, καὶ αὐθις ἐπάτασσε, μέχρις οὐ ὑπερέβαινεν οὕτω ὠρισμένον τι τέμμα. Τὸ παίγιον τοῦτο, ἐκ Περσίας εἰσαχθέν, ἐκα-

λεῖτο διὰ τῆς Περσικῆς λέξεως *τουκάρ*, δι' ὃ καὶ τὸ μέρος ἐνθα διεζήγετο ἐλέγετο *τουκαριστήριον*. Γνωτόν, ὅτι παρὰ τοῖς Ἄγγλοις εἰθίσται καὶ σήμερον ἔτι παρεμφερὲς γύμνασμα, ὅπερ καλοῦσι *pollo*, καὶ εἰσήγαγον ἐπίσης ἐξ Ἰνδιῶν.

Τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐκαλοῦντο εἰς τὴν χρυσῆν τράπεζαν πάντοτε Ἀνθύπατοι καὶ Πατριῆκοι, μετὰ τοῦ Δομεστικού τῶν Νουμέρων, καὶ τοῦ Κόμητος τῶν *τειρέων* (φρουριῶν), εἰς δὲ τὰς λοιπὰς οἱ κατώτεροι ἄρχοντες, Τριβῦνοι, Βικάριοι, Λεγατάριοι, Μανδάτορες, Ξενοδόχοι, γηροκόμοι (διευθύνται τῶν ξενῶν καὶ γηροκομείων), Χαρτουλάριοι τῶν εὐχῶν οἴκων, Ἀρχίατροι, καὶ Δικαιτάριοι τοῦ μεγάλου Παλατίου καὶ τῆς Δάφνης.

Τὴν ἐνδεκάτην τὸ κλητώριον ἐτελεῖτο, οὐχὶ πλέον ἐν τῷ Ἐξάερῳ τῶν Ἀκουσίτων, ἀλλὰ τὸ ἐσπέρας ἐν τῷ περιβλεπτῷ τρικλίῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καλουμένων, πλὴν τῶν συνήθων, τῶν Πραιποσίτων, Εὐνούχων, Πρωτοσπαθριῶν, Πριμικηρίων, Ὀστιαρίων, Μαγλαβιτῶν, Κομήτων τοῦ Ἀριθμοῦ καὶ Κεντάρχων.

Καὶ τέλος ἡ δωδεκάτη ἀγία ἡμέρα τῶν Φώτων εἰσήγε ξένην τιὰ καὶ περιβλεπτον λαμπροφῶριαν, θαυμαστὴ δὲ καὶ πανάγαστος ἐτελεῖτο ἡ δεξίωσις τῆς βασιλικῆς ἐστίασεως, ἣτις, εἰκονίζουσα μυστικῶς τὴν διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἐνωσιν τῶν ἐπιγείων καὶ οὐρανίων ταγμάτων, συνῆγεν εἰς συνεστίασιν τῷ Βασιλεῖ, δίκην ἀγγέλων λευχειμονοῦντας, τοὺς ἱερεῖς τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. Καὶ εἰς μὲν τὸ κράμα, τὸ τελούμενον ἐν ἀγίᾳ Σοφίᾳ, ἐκαλοῦντο εἰς τὴν τιμίαν βασιλικὴν τράπεζαν δεκατέσσαρες Μειστῶνες ἐκ τῶν ἀνωτάτων, εἰς δὲ τὴν ἐν λόγῳ ἐστίασιν προσήρχετο πρὸ πάντων ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν λογάδων τῆς ἐκκλησίας, ἦτοι μητροπολιτῶν σὺν τῷ Συγκέλλῳ, ἐν ὅλοις δώδεκα, ἡμφιεσμένων τὰς λειτουργικὰς αὐτῶν στολάς, πλὴν μόνων τῶν ὁμοφωριῶν. Οὗτοι, ὑπὸ τοῦ Καστρησίου εἰσαγόμενοι, παρεκάθηντο εἰς τὴν ἀποκοπτὴν τράπεζαν, ἐπὶ θρόνου ἕκαστος ἰδίου. Εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἐκαλοῦντο 12 Πρεσβύτεροι τοῦ μεγάλου Παλατίου, ἦτοι τῶν ἐν αὐτῷ ναῶν, καὶ 24 τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, 36 Διάκονοι τοῦ Παλατίου, τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τῆς νέας, ταῦτάριθμοι Ὑποδιάκονοι, 24 ἀναγνώσται, ἄλλοῖς τόσοι ψάλται, καὶ 36 παπάδες τοῦ Σκερέτου τοῦ Πατριάρχου, ἐν συνόλῳ 216. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ κατὰ τὸ *μισσορ τῶν δουκλιῶν* (εἰσφορὰν τῶν τραχημάτων) εἰσήγοντο οἱ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δύο λαμπροὶ Δομεστικοὶ μετὰ τῶν ψαλτῶν καὶ τῶν ὄρφανῶν τοῦ Συφραγίου (τῶν διὰ δημοσίων εἰσφορῶν συντηρουμένων, ἐκ τοῦ: *suffragium*), λευχειμονοῦντες πάντες καὶ τὰ

οικεία φελόνια περιβεβλημένοι. Τοποθετούμενοι δὲ οὗτοι, σὺν τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Πατριάρχου, ἐκάρωθεν τῆς εισόδου, χοροστατοῦσι πρὸς ἀντίφωνον μελωδίαν. Τούτων δὲ ἀπελθόντων, εἰσηγήσει τοῦ Βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, πατρὸς τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ πρὸς πλείονα δόξαν τῆς ἐν λόγῳ εὐωχίας, εἰσήγοντο οἱ τέσσαρες τῆς ἁγίας Σοφίας περιφανεῖς Δομέστικοι, καταλλήλως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τρικλίνου τοποθετούμενοι. Ἐπινεύσει δὲ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου, ἀπῆρχοντο οὗτοι τῆς θεαρέστου αἰνέσεως τῆς ἐξυφανθείσης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοπροβλήτου Βασιλέως Λέοντος, πάντες δὲ οἱ ἀνακείμενοι, ἀκολουθοῦντες τὴν πολύτεχον τῶν κανονιστῶν τούτων χειρονομίαν, ὑμοθυμαδὸν τότε συνέψαλλον τὸ ἐκ μελισταγῶν χειλέων σταλάξαν ἱερὸν ᾄσμα.

Τοιοῦτον τὸ δωδεκάημερον, ἀλλ' εἶπομεν ὅτι, πλὴν τῶν ἐπισημοτάτων τούτων ἐστιάσεων, ὑπῆρχον ἀναρίθμητοι ἄλλαι, περιεργείας δὲ χάριν ἀναφέρωμεν πετῶντι καλάμῳ μόνας τὰς μεταξὺ τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τοῦ Πάσχα μεσολαβούσας. Καὶ δὴ ἀμέσως τὴν ἐπαύριον τῶν Φώτων ἐτελεῖτο ἑτέρα μεθεόρτιος δεξιῶσις μετὰ σαξίμου, ἧτις εἰσήγεν ἰδιόρρυθμον αὐθις πραγμάτων κατάστασιν, καθ' ὅσον μετὰ τὸ πέρασ τοῦ δεξιμοῦ (τῆς ὑποδοχῆς), οἱ θεοπρόβλητοι Δεσπότης ἐκαθέζοντο εἰς πολλῶν ἀντίληψιν (ἦτοι διένεμον ποικίλας βοηθείας). Ταῦτα δ' ἐπηκολούθει κλητώριον ἐπὶ ἀποκοπτῆς τραπέζης ἐν τῷ λαμπροτάτῳ τρικλίνῳ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, (σφάλλει ὁ Πορφυρογεννήτος τὸν τρίκλινον τοῦτον φιλοδόμησεν Ἰουστινιανὸς ὁ ῥινόμητος), εἰς ὃ παρεκθήντο καὶ πάλιν, πλὴν ἀπάντων τῶν ὑπὸ καμπάγιον φίλων Συγκλητικῶν, ἦτοι τῶν Μαγιστάρων καὶ Ἀνθυπάρχων Πατρικίων, οἱ Πρωτοσπαθάρων, Ἀσηκροῦται, Χαρτουλάριον, Ὑπατοι, Ἀντιγραφεῖς, Σιλεντιάρων, Βεστίτορες, Ἐπαρχοί, Σκηπτροφόροι, Σιγνοφόροι, Συνατόροι, καὶ λοιποὶ Ἄρχοντες τῶν τεσσάρων ταγμάτων, ἦτοι τῶν Σχολαρίων, Ἐξκουβίτων, Ἰκανάτων καὶ Νουμέρων.

Ἀλλὰ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς τελετῆς ταύτης ἦν τὸ λεγόμενον *σαξίμον*, εἶδος ὀρχήσεως, ἐχούσης ὡς ἐξῆς. Παρατιθεμένου τοῦ ὀπτομίνου, ἐξήρχοντο οἱ Ἄρτοκλίται καὶ εἰσήγαγον τοὺς χορευτάς, ἦτοι τοὺς Δεμεστικούς τῶν Σχολῶν καὶ τῶν Νουμέρων, τὸν Δήμαρχον τῶν Βενέτων μετὰ τῆς φατρίας αὐτοῦ, τοὺς Τριβούτους, καὶ τοὺς Βικαρίους. Μόλις δ' εἰσχωρήσαντες ἔνδοθεν τοῦ βήλου (τοῦ παραπετάσματος), ἐπῆρχοντο τοῖς Δεσπότης τὸ πολυχρόνιον, ἐνῶ συνάμα ὁ Δομέστικος τῶν Σχολῶν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὕψου τὸ *λιβελλάριον* (μεμβράναν, περιέχουσαν ἰάμβους ὕμνητικούς τῶν Ἀνάκτων). Τότε δὲ κατέρχόμενος ὁ τῆς τραπέζης (πιθανῶς ὁ Πραιπόσι-

τος), ἐλάμβανεν αὐτὸ καὶ ἔδιδε τῷ *Νιψιστιαρίῳ* (τῷ κρατοῦντι τὸ νιψιστιον ἢ χειρνιβόξεστον, ἦτοι τὴν λεκάνην καὶ τὸν πρόχρον τοῦ Ἄνακτος), ἐνῶ συνάμα πᾶσα ἡ φατρία ἐψάλλε χαιρετισμόν, ὃν παραλείπομεν. Τούτων οὕτω γενομένων, ὁ τῆς τραπέζης ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν χεῖρα, τοὺς δακτύλους ἀκτινοειδῶς διαστέλλων, καὶ πάλιν βοτρύδων συστέλλων, τότε δὲ κατήρχοντο τοῦ χοροῦ οἱ προμνησθέντες Δομέστικοι μετὰ τῶν Δημάρχων, τῶν Τριβούτων, τῶν Βικαρίων καὶ τῶν δημοτῶν, ποιοῦντες τρίς τὸν κύκλον τῆς ἀποκοπτῆς τραπέζης, μεθ' ὃ ἴσταντο ἀντικρὺ τῶν Δεσποτῶν, καὶ προέβαινον εἰς ἀκτολογίαρ (χαιρετισμούς, οὓς ἀπήγγελλον οἱ Κράκται καὶ ἐπανελάμβανεν ὁ λαός), ἣν ἐπίσης παραλείπομεν. Μεθ' ὃ κατήρχετο αὐθις ὁ τῆς τραπέζης μετὰ τοῦ ἀποκομβίου (μεταξίνου σάκκου περιέχοντος χρήματα), βασταζομένου ὑπὸ Ἄρτοκλίνου, ὅπερ ἐπέδιδεν εἰς τὸν Δομέστικον. Ἐπὶ τῇ βασιλικῇ ταύτῃ μεγαλοδωρίᾳ προσεκύουν πάντες, καὶ ἄδοντες νέους πολυχρονισμούς, ἀπεσύροντο. Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ οἱ Τριβούνοι καὶ Βικαρίοι ἔφερον χρυσοσήμεντα διακοπτὰ κοντομάνικα, βενετὰ τε καὶ λευκὰ, καὶ *ποδόψελλα* (χρυσοὺς κρίκους περὶ τὰ σφυρὰ) εἰς τοὺς πόδας, ἐνῶ συνάμα ἐβάσταζον τὰ λεγόμενα *φεργία* (δικανίκια ἔχοντα ὡς λαβὴν μηνίσκον, ἦτοι ἡμισέληνον). Ἀμέσως δὲ μετὰ τὸ σαξίμον τοῦτο ἐτελεῖτο δεύτερον ὑπὸ τῆς φατρίας τῶν Πρασίνων, πρὸς ἣν συνέπραττον οἱ Δομέστικοι τῶν Ἐξκουβίτων καὶ τῶν τειχέων, ἀπαράλλακτον τῷ προηγηθέντι, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι τῆς φατρίας ταύτης οἱ Τριβούνοι καὶ Βικαρίοι ἔφερον τὰ χρυσοσήμεντα κοντομάνικα πράσινά τε καὶ ρούσια (ἐρυθρά). Ταῦτα ἐνθυμίζουσι τὴν ἀρχαίαν πυρρίχην, ἔσχατον δὲ λείψανον ἀπέμεινεν ἡμῖν τὸ: « Ἡσαΐα χόρευε. »

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἤγετο ἄγων ἵππικός, μεθ' ὃν ἐτελεῖτο κλητώριον ἐν τῷ τρικλίνῳ τῶν *Καθισμάτων* (ἦτοι εὐρισκόμενον ἐν τῷ Μεγάρῳ τοῦ *Καθισματος*, ὅθεν οἱ Ἄνακτες ἐθεῶντο τὰ ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ). Ἐκαλοῦντο δ' εἰς αὐτὸ πλείστοι ὅσοι πάλιν Ἄρχοντες, ἐν οἷς ὁ Ἀκτάριος, ὁ Δεκσογράφος (δεχόμενος τὰς ἀναφορὰς) καὶ οἱ Παραστάται τοῦ ἡλιακοῦ (ἐπιμεληταὶ τοῦ Ὀρολογίου).

Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς Ὑπαπαντῆς ἐτελεῖτο λαμπρὰ προέλευσις ἐν Βλαχέρναις, καὶ μετ' αὐτὴν βασιλικὸν κλητώριον εἰς τὸν περίβλεπτον τρίκλινον Ὀκτανόν, καλουμένων τῶν πρωτεύοντων Μεγιστάνων.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

~~~~~*~*~

Νὰ εἶνε τις ἀπλοῦς, νὰ εἶνε ἀγαθός, φαίνεται τὸσον εὐκολον καὶ εἶνε τόσον σπάνιον.